

BIJDE VONDST VAN *CONVOLVULUS LINEATUS* L.: HET CALANDKLOKJE.

In het Octobernummer van „De Levende Natuur”, is de vondst van het Calandklokje gepubliceerd en op verzoek van de redactie geef ik gaarne nog enige bijzonderheden betreffende de vondst en de vindplaats in aansluiting bij het artikeltje van Dr. v. Ooststroom hiervoor.

Reeds vóór het plantje bloeide, zo omstreeks einde Mei, had het dijkgedeelte met de zilverglanzende, tongvormige blaadjes, nog het meest gelijkend op een veldje Edelweisz, mijn opmerkzaamheid getrokken. Ik kon de plant zo van het blad niet thuisbrengen, en wachtte met interesse de loop der gebeurtenissen af. Groot was dan ook mijn verbazing, toen er eindelijk . . . *Convolvulus* bloempjes verschenen aan de zo weinig winde-achtig aandoende plant. Zo lees ik b.v. op 16 Juni in mijn dagboek de simpele en niet erg enthousiaste opmerking: „Op een plek stond het vol bloempjes van een kort soort winde, met fijn, dichtgrijsbehaarde blaadjes en stengels, en lichtrose bloemen. Het is het plantje, dat 28 Mei m'n aandacht al trok. Ik kan het niet vinden in m'n flora's”.

Het was in het drukst van de vogelbroedtijd op het unieke natuurterrein de Calandpolder, en heel vaak bezocht ik alleen, of met enige vrienden het gebied. Ik wees hen toen het plantje, dat ik maar niet determineren kon met mijn Nederlandse flora's en vroeg hen het voor mij te determineren wat natuurlijk geen van allen lukte. Het moest dus wel iets bijzonders zijn, en een enthousiast N.J.N.'er, Gijs Middelman uit Goes, zou op zich nemen om het uit te laten zoeken. Hij heeft het plantje opgestuurd naar den natuur-historisch secretaris van de N.J.N. In die periode vielen echter de vacaties en ik hoorde niets meer van het hele geval. De een was op reis, en de ander was op reis en zodoende verliep ondertussen de bloeitijd van de vreemde bloem. Daarom meende ik er zelf werk van te moeten maken en trok dus weerom naar de Calandpolder (26 Juli), vond daar nog vijf bloeiende bloempjes, die ik tekende en opstuurde naar Dr. Heimans. Per omgaande wist ik toen dat het *Convolvulus lineatus* was, maar . . . de anderen hadden niet stil gezeten al duurde het nog vele weken eer ik vernam: Het is *Convolvulus lineatus* enz., enz., alles wat ik al wist. Van hen kreeg Dr. van Ooststroom bericht van de vondst, wat begrijpelijkerwijze aanleiding voor hem was, er een artikeltje over te schrijven. Voordien had Dr. Heimans mij al verzocht dit te doen, maar nu het stuk van Dr. van Ooststroom reeds zoveel gegevens bevat, kan het mijne volstaan met een aanvulling daarop te geven.

Inderdaad is de meest voorkomende plant rondom de *Convolvulus*: *Triticum repens* (kweekgras). Maar van *Trifolium minus* (kleine klaver) en *Arenaria serpyllifolia* (zandmuur) waren slechts enkele vertegenwoordigers.

Hypochoeris radicata (biggenkruid) en *Crepis virens* (groen streepzaad) waren flink vertegenwoordigd. Verder kan ik nog noemen: *Plantago lanceolata* (smalle weegbree) vrij veel, *Cirsium arvense* (akkerdistel) en *Daucus Carota* (wilde peen), één plantje.

VONDST VAN CONV. LINEATUS L.: HET CALANDKLOKJE 157

Van de paddestoelen waren vertegenwoordigd: *Hygrophorus conicus* (oranjegele wasplaat) en *Coprinus atramentarius* (gewone inktzwam). Verder is het misschien vermeldenswaardig dat de plant groeit in het gebied van de bekende grote kolonie van *Philanthus triangulum*, de bijenwolf.

De bloemen van de *Convolvulus* waren vrijwel geheel wit, alleen aan de buitenzijde van de kroon waren de vijf banden mooi rose gekleurd, wat iets doorschemerde aan de binnenzijde. Ze lijken inderdaad wel op akkerwindebloemen, alleen zijn die laatste „mooier”. De bloemen van *lineatus* zijn nietiger, niet zo strak van vorm, niet zo fraai van kleur en niet zo heerlijk geurend. Tenminste de Zeeuwse *Convolvulus* bloemen. Het zou natuurlijk heel best mogelijk zijn, dat de plant zich op zo'n Noordelijke groeiplaats met wat nietiger, bleker bloemen tooit, dan in 't warme Zuiden.

Op open, zonnige plaatsen was de plant slechts 5—8 cm hoog, doch forsere exemplaren, van 15—19 cm lengte waren te vinden tussen de *Triticum repens*. Ze hadden zich daar wat omhoog moeten werken en kronkelden zelfs een beetje met de stengels, al was het geen winden.

Als eerste datum van de vondst zou ik dus kunnen opgeven: 28 Mei. Zo omstreeks half- tot eind Juni heeft de grootste bloei plaats gehad. Het dijkgedeelte met de *Convolvulus* bood toen een ongemeen mooie aanblik. Boven het zachtgrijze, viltige blad was een deken van honderden wijdopen wit-rose klokjes uitgespreid, een heel fijne en tere kleurcombinatie en een lust om te zien. Vooral wanneer het koel weer was, of nog vroeg in de morgen, zodat de kelkjes nog gedeeltelijk gesloten waren en de mooi rose gestreepte buitenzijde van de bloemkroon te zien kwam, was het zeer fraai. Tegen het einde van Juni kwam het hoogtepunt, daarna vrij snel het verval. Op 19 Juli b.v. waren er maar enkele tientallen bloeiende exemplaren meer, en de laatste bloemen bloeiden, zoals reeds vermeld eind Juli en begin Augustus. Toen was het afgelopen. Hoewel ik vaak geruime tijd bij de *Convolvulus* bloempjes heb gezeten, zag ik nooit noemenswaard insectenbezoek. De plant heeft dan ook zeer slecht vrucht gezet. Hoewel er vele honderden bloempjes aan zijn verschenen, was het een hele kunst, om wat rijpe vruchtjes te verzamelen. De meeste bleken onbevruucht of loos, slechts enkele vruchtdoosjes waarin inderdaad een rijp zaadje met een kiempje zat, heb ik kunnen vinden. Meestal zat er maar één, een enkele maal zaten er twee zaadjes in een vruchtdoosje. Waarschijnlijk is ons klimaat dus te koud om deze Zuidelijke gast goed tot vruchtzetting te kunnen laten komen. Maar toch heeft het plantje onze laatste strenge ijswinters glansrijk doorstaan. Want het moet er, naar de oppervlakte die het beslaat gerekend (20 bij 2 tot 3,5 m aaneengesloten!) al vele, vele jaren staan.

Daarmee was het onderzoek echter nog niet afgelopen. Hoe kwam dit plantje hier? Zoals uit het kaartje van Dr van Ooststroom blijkt, valt deze vindplaats geheel en al buiten het normale verspreidingsgebied van de soort. Hoe moet je zo'n onderzoek aanpakken, temeer daar de plant geheel buiten de bewoonde wereld groeit. Ge moet eerst een half uur door schor en brede, zeer slijkerige krekken trekken om

aan de resten van de Calandpolder te komen, en daar, juist waar de dijk afbreekt en de schorre zich uitstrekt, groeit het plantje. Geen bebouwing is hier, geen aanvoer van welke stof of uitheems materiaal dan ook. Het plekje ligt vergeten in de stilte. Slechts de schaapherder trekt erlangs met zijn kudde, de scholekster legt er in een kuiltje zijn drie eieren boven op de dijk. De winterstormen laten het plantje vrijwel ongemoeid, zo hoog komt het water maar zelden. Als de plant dus met Frans lucerne of -roodklaverzaad zou zijn aangevoerd, dan moet dat stammen uit de jaren, toen de polder nog bebouwd werd, dus uit het einde van de vorige eeuw. Ongetwijfeld is er toen dat zaad verbouwd, maar het lijkt mij toch wel zéér gezocht. Het waarschijnlijkst lijkt het mij inderdaad, dat een zaadje is blijven hangen aan de poten van een of andere trekvogel. In dat geval zou het dus op volkomen natuurlijke wijze hier zijn beland.

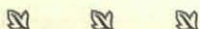
Maar . . . het blijft een raadsel. Ik deel echter met Dr van Ooststroom de overtuiging dat deze bijzondere nieuwe indigeen zeker de Calandpolder voor onze botanici een apart cachet zal geven, temeer daar we hier van een blijvende attractie kunnen spreken.

En wat de overige flora betreft: die is buitengewoon interessant. Zo zijn er langs de Noordwestelijke, sterk vervallen dijk, de prachtigste vegetatiestroken te zien, zeer scherp begrensd en kleurig, er zijn prachtige, ongerepte plekken met kaardebollen, kruisdistels, akker- en speerdistels; de nazomer kleurt de schorren dieppaars van het limoenkruid en geel van *Aster Tripolium* var. *discoideus*. Zo zou ik verder kunnen gaan, doch dat valt buiten het kader van dit artikeltje. Ik vertel er graag een volgende keer over.

Moge het Calandklokje een tijdperk van bewondering en waardering voor de onvergelijkkelijk mooie Calandpolder inluiden!

JOH. A. M. WARREN.

Borssele, October 1941.

VAN GROEI EN BLOEI EN JAARGETIJD.

Zoolang het nog niet bepaald vriest, groeien en zelfs bloeien de planten kalmpjes door. Dat doen ze zelfs met nog meer energie, wanneer ze een prikkel te doorstaan hadden. Waar reeds vroegtijdig ruijt en riet is gemaaid zien wij het land dra groenen onder de nieuwe spruiten: riet, zeggen, liesgras, smeerwortel, moeras-spiraea, lathyrus en alles en nog wat. Je hebt nu een prachtige gelegenheid, om met één oogopslag de samenstelling van het gezelschap te overzien. Aardig zooals de moeras-spiraea ook in kringen groeit, evenals de lisch.

Een weinig vreemd doet het aan, dat nu ook reeds de zomerklokjes hun glanzige donkergroene bladeren omhoog steken. Van de lenteklokjes is bovengronds niets te zien, maar in den grond zelve is al dat voorjaarsgedoe al lang bezig en in het begin van December kunnen we de eerste groepieken al verwachten, zoowel van sneeuw-klokjes als van lenteklokjes en ook van schermdragende vogelmelk of enkele aaronskelken.

Als het nu gaat vriezen, dan komt er vrij spoedig stilstand, en als het blijft vriezen dan lijden